

## **SOCIETAT I FORMACIO MEDICA: L'HORT DE LES HERBES DE VALENCIA**

*Salvador RODRIGUEZ i MARTINEZ*

Al llarg de la Història han hagut moltes fets que han manifestat allò que Bernal ha denominat les interaccions entre la Ciència i la Societat; amb aquesta comunicació es pretén divulgar un exemple més d'aquestes interaccions.

El Renaixement va ser un gran pas evolutiu de la societat, que va superar els condicionaments medievals.

Es dintre d'aquest esperit que cal situar la gran aportació del Renaixement als estudis biològics, centrats en l'estudi de la medicina; el motor d'aquesta renovació ho foren les facultats de medicina italianes.

El desenvolupament dels estudis mèdics portarà aparellat el de la Botànica mèdica, i és a partir de l'estudi de les herbes medicinals com -segons Bolòs- s'encetarà els progrés de la Botànica teòrica durant el segle XVI.

La confluència de la Medicina, la Farmàcia, l'Agricultura i la Botànica en l'origen i extensió dels jardins botànics remarca la perspectiva interdisciplinària d'aquests.

Al mateix temps que apareixen els primers autors botànics alemanys ho fan els investigadors botànics dels Països Catalans, "són el "catedràtics d'herbes" de l'Escola de Medicina de València (Pere Jaume Esteve, Joan Plaça, etc.), que ocupen un lloc d'honor en la història de la Botànica mundial. Els botànics iniciadors medieuropeus i els valencians se separen, però, els uns dels altres, per un fet important: els primers publicaven llibres i els segons escrivien papers que romanien inèdits i es cobrien de pols en els arxius. Si l'obra dels botànics valencians del segle XVI hagués estat publicada, ara serien comptats entre els capdavanters de la Botànica científica; com que no ho fou, només són coneguts per alguns erudits. Havent-se perdut una gran part dels textos que escrivien i essent d'accés difícil els altres, ningú no ha fet una valoració de la feina que van fer" (1).

## 1- Els jardins botànics. Evolució conceptual

Si bé alguns autors parlen sobre l'existència de jardins botànics en la praxi farmacèutica d'algunes civilitzacions antigues, no és fins a l'Edat Mitjana que seran més coneguts.

A l'Europa cristiana es donaren els jardins monàstics, on els monjos cultiven les plantes medicinals; segons Folch Jou, pels anys 816-17, n'hi havia un al monestir suís de St. Gall (2).

També els àrabs fundaren jardins botànics per cultivar, estudiar i recollectar les plantes medicinals (3).

Aquests primers jardins botànics, independentment de llur condició eclesiàstica o privada, tenien els seus orígens i funcions íntimament units a la praxi médico-farmacèutica. No eren centres per a l'estudi dels vegetals, sinó per al cultiu de les plantes medicinals, que es necessitaren per a l'elaboració dels medicaments a les apotecaries, monestirs, hospitals, etc.; és per això que se'ls ha denominat **jardins de cultiu** (4) per tal de diferenciar-los dels jardins botànics posteriors.

Aquests emergien a mitjans del segle XVI com **Orti sei Semplici** destinats al cultiu exclusiu de les plantes medicinals. Quan aquest cultiu s'ajusta a unes pautes de sistematització assolirà un nivell científic i podrà parlar-se d'un **jardí**.

L'evolució culminarà quan s'amplia al cultiu d'altres vegetals i a l'estudi de la Botànica teòrica, és aleshores que es pot parlar de **jardins botànics** en termes moderns (5).

## 2. La fundació de l'Hort de les Herbes de València

L'ensenyament de la medicina a la Universitat de Pàdua va adquirir força prestigi, estudiosos de tota Europa acudien a ella pel bon nivell d'aquest ensenyament; aquest ambient afavorí -i tal vegada féu necessària- la creació d'un jardí botànic de caràcter universitari en 1549, com a auxiliar imprescindible per a la formació dels seus estudiants.

L'esperit renaixentista, imperant a les universitats italianes, dirigia cap a l'experimentació de la Matèria mèdica dels tractats dels clàssics, la qual cosa obligava a tenir uns terrenys on cultivar les plantes medicinals per estudiar-les.

Així es creà l'"horti" de Pisa en 1543 o 1544, sota la direcció de Luca Ghini.

El més antic jardí botànic que encara funciona -i al mateix emplaçament- és el de la Universitat de Pàdua, fundat el 29 de juny de 1545, és el denominat "**horto de i Semplici**" de Padua, fou instal·lat per Francesco Bonafede.

La Facultat de Medicina de Montpeller creà en 1593 l'**horti medicus**, obra de Pierre Richer de Belleval.

La Universitat de València creà en 1501 una segona càtedra de medicina, on s'impartien durant mig curs classes d'anatomia i la resta d'**herbes** o simples.

Aquesta càtedra es desacoblà en 1560 en Anatomia i Matèria mèdica. A aquesta l'ensenyament de la botànica era eminentment pràctic, realitzant-se excursions d'herborització del País Valencià.

La majoria dels estudiosos accepten com data de **fundació del Jardí Botànic de València l'any 1567, amb el nomenament de Joan Plaça com "catedràtic d'Herbes"** (6).

Sanchis Guarner afirma que "el 1567, un altre naturalista universitari, Joan Plaça... n'havia organitzat un altre [jardí botànic], que tingué efímera vida" (7), i López Piñero opina que es tractava d'un senzill "hort", que servia d'auxiliar per a l'ensenyament de la Matèria mèdica, que es fonamentava en les herboritzacions del camp (8).

¿Es dugué a terme la disposició de crear el Jardí Botànic? Analitzada la resolució del 16 de maig de 1567 -a la que la historiografia es refereix- s'observa que consta de tres parts: el nomenament, les retribucions i les obligacions.

En cadascuna d'elles es disposa, esquemàticament:

\* nomenament, elegeixen a Joan Plaça catedràtic de Simples durant dos anys;

\* retribucions, mentre ocupa el càrrec li assignen:

salari = 50 lliures/any

ajuda de costa = 50 lliures/any

\* obligacions:

- herboritzacions.

Objectius, el coneixement de les plantes medicinals,

Organització, a cura de Plaça, tot deixant-se al seu criteri l'establiment del calendari de les mateixes i la determinació dels llocs d'herborització, durada, trenta dies

participants, els estudiants i aquelles persones que ho volgueren

- hort

director, Joan Plaça

plantacions, a criteri d'aquest,

personal, un hortolà

subvenció, la pertinent "*quan.se.façà dit ort*" sobre les *apotecaries*,

que "*porte compte ab.les botigues de.apotecaris*".

Sobre la realitat de la fundació de l'hort de les herbes cal dir: en aquesta data no existiria, ja que s'ordena una subvenció per a quan s'execute.

Plaça fou elegit catedràtic d'**Herbes** o simples el 15 de maig de 1567 (9).

A Joan Plaça li va ser renovat el nomenament el 28 de maig de 1569 (10), en aquesta ocasió es concreta:

\* es preceptua una declaració jurada dels estudiants, amb l'aval del rector, relativa a que Plaça ha herboritzat al camp durant trenta dies;

\* les pràctiques de camp serien a les serres Mariola, Penyagolosa, Negreta i Palomida.

Aquesta fórmula apareix en les renovacions de Plaça en la càtedra de Simples, el 12 de maig de 1570 (11), l'1 de juny de 1571 (12) i el 24 de maig de 1572 (13).

Les constitucions universitàries de 1611 ordenaven que:

"lo catedràtic de Simples o Herbes, llegirà com és costum de dos a tres, i llegirà lo *Methodo Universal*, i lo quart i quint llibre de *Simplicium medicamentorum facultatibus*, i après en particular los simples de la botiga. També serà obligat a mirar les herbes per los llocs acostumats, per a que les vejen i coneguen ocularment los estudiants, per este ordre que: la primera exida sia per los horts, la segona per diverses parts de el barranc de Torrent, la quinta a la Murta i a Picaltejo, i a les demás parts qe és costum. I per als estudiants que no poran anar, portarà les herbes que són més rares, i menys conegudes, per a mostrar-les als estudiants, perquè tinguen notícia d'elles" (14).

Tot qual assenyala la pràctica d'herboritzacions de camp i l'existència d'un lloc complementari per al cultiu de les plantes medicinals. D'acord amb l'opinió de la major part dels autors aquest jardí botànic deixà d'existir.

### 3. La refundació de l'Hort

El 3 de juny de 1631 del Dr. Gaspar Pons -catedràtic d'**Herbes**- i els representants dels col·legis de cirurgians i apotecaris dirigiren un memorial al municipi, on li manifestaven la necessitat de disposar d'un jardí botànic.

Fonamentaven la petició en la utilitat de l'estudi de les herbes medicinals -tot seguint l'exemple d'altres universitats- i per tal de solucionar la despesa corresponent proposaven l'establiment d'unes taxes acadèmiques (15).

El **Consell de la ciutat** considerarà útil la proposta: seria beneficiós comptar amb plantes forànies per la formació científica dels estudiants i s'estalviarien despeses d'herborització.

Aleshores s'aprovà la proposta.

Amb el cobrament de les taxes acadèmiques s'encetà la realització del projecte.

D'acord amb la bibliografia, el jardí s'instal·là en uns terrenys de l'Hospital de Sant Llätzer en 1632 (16).

Era situat al carrer de Morvedre de València.

D'aquest hospital encara es conserva l'església al carrer de Sagunt.

El 25 de febrer de 1633 s'aprovaren les **Ordinacions de l'Hort de les Herbes** (17).

Cal analitzar una mica aquest document per les aportacions que fa al tema d'aquest treball. S'analitzarà dividint-lo en dues parts: la justificativa i el reglament.

#### **A. Justificació del projecte**

El **Consell de la Ciutat**, a la *part introductòria*, addueix diverses raons, aquestes són dels següents tipus

##### **A.1 Promoció de la salut a la Ciutat**

El Consell manifesta el desig d'aconseguir per a València els mateixos beneficis que els jardins botànics han reportat a altres ciutats europees.

S'assenyalen expressament els exemples de Pàdua i Montpeller, la qual cosa cal interpretar-la com un reconeixement al caràcter primerenc de l'**Horti de Semplici** de Pàdua, a la relació entre les facultats de medicina de Montpeller i València -concretada en metges tan rellevants com Arnau de Vilanova- i les estretes relacions de València amb les ciutats de la Mediterrània occidental.

En segon lloc l'administració municipal fa un elogi de l'escola mèdica valenciana, quan pondera el prestigi internacional de la Facultat de Medicina a València i llur càtedra d'Herbes.

##### **A.2 Beneficis per als estudiants de medicina**

També es justifica la iniciativa amb els avantatges que produirà als estudiants universitaris. Al·ludeix al fet que hi seran al seu abast tant les plantes del país com les exòtiques, significant-els-hi una disminució en les despeses i en les incomoditats de les pràctiques de camp.

### **A.3 El tret pluriprofessional de l'Hort de les Herbes**

Finalment hi ha una explícita referència a la participació d'altres professionals sanitàries.

La menció dels cirurgians i dels apotecaris és un endinsament sobre el document de 1567: aquest deixava la porta oberta per la participació, en les pràctiques botàniques, d'aquells que no eren alumnes universitaris, quan deia que "altres persones que anar volran" podien participar en les excursions d'herborització.

Ara es diu categòricament que els apotecaris podran així utilitzar-les més fàcilment per preparar els medicaments i s'assenyala la utilitat per a la salut pública: les plantes fetes servir per a la confecció dels medicaments gaudiran de la màxima acció terapèutica, ja que si a València funciona un jardí botànic es facilitarà l'ús de plantes recents. El tret pluriprofessional resta definitivament assentat, mitjançant la participació i col.laboració dels col.legis de cirurgians i apotecaris, tant en la instal.lació com en el manteniment de l'Hort de les Herbes.

De l'anàlisi d'aquesta part es conclou afirmant que, en aquests moments l'Hort de les Herbes és una iniciativa amb la concurrència d'institucions cíviqes -el Consell de la Ciutat-, científiques -la Universitat de València- i professionals -els col.legis d'apotecaris i cirurgians-, amb un objectiu de perfeccionament del nivell assistencial, quan es diu que els metges, cirurgians i apotecaris podran fer ús de les plantes medicinals existents en ell.

## **8. El Reglament**

Les ordenances, dictades pels Jurats per al govern del jardí botànic, es poden sistematitzar de la següent manera:

### **8.1 Sobre la direcció del centre**

Es confia a tres Conservadors, facultats per a l'administració del mateix i les seves rendes. Cal destacar-hi: l'arrendament dels terrenys per a ubicar-lo i la contractació d'un hortolà.

Per al càrrec de Conservadors de l'Hort de les Herbes nomenaren a:

- \* Gaspar Pons, catedràtic de Simples.
- \* el clavari del Col.legi de Cirurgians
- \* Joan Baptista Catarroja, síndic del Col.legi d'Apotecaris;

aquest darrer nomenament té unes característiques especials: és perpetu i sembla obeir a algunes circumstàncies personals, ja que no es nomena al màxim representant col.legial -el majoral- i es disposa que siga a la mort de Catarroja quan l'ocupe el Majoral del Col.legi dels Apotecaris.

## B.2 Sobre el seu emplaçament

Es manifesta que és acordat amb l'Hospital General de València l'arrendament de dos horts de la seva propietat, situats al carrer del Morvedre -actualment Sagunt- annexos a l'Hospital de Sant Llàtzer, pel preu de 40 lliures a l'any.

Es concedeix als conservadors un termini de 8 anys per tal de finalitzar els treballs d'instal·lació de l'Hort.

S'ordena als conservadors que tinguin cura de fer incloure, al contracte d'arrendament, una clàusula per la qual si al finir no ho volgués renovar l'Hospital General es pogueren llevar totes plantes; els Jurats volien evitar el seu aprofitament per part de l'Hospital.

El reglament contempla altres aspectes -com el financer- dels quals no es parla per no ser del cas.

## 4. L'Hort de les Herbes (1933)

El 2 de març de 1633 culmina el procés de refundació del Jardí Botànic de València, quan els primers conservadors juren el càrrec davant del Consell de la Ciutat (18).

Quinze dies després l'administració de l'Hospital General destinava un bastiment de l'Hospital de Sant Llàtzer per a que fos adaptat a estatge de l'hortolà, així mateix s'autoritzava a fer obres als horts -que havia arrendat a la direcció del centre- per tal d'adaptar-los al seu nou objectiu (19). Tot el qual demostra que l'Hort de les Herbes era ja una realitat.

¿Com era l'Hort de les Herbes? Fent ús de les dades documentals s'intentarà portar a cap una aproximació física al mateix.

Se sap que:

\* era ubicat a la vora de l'Hospital de Sant Llàtzer al carrer de Morvedre, és a dir prop de l'actual església de Sant Llàtzer -que ho era de l'hospital- al carrer de Sagunt.

\* el formaven dos horts independents, encara que adjacents; un d'ells tenia sortida directa al carrer, i al mur de l'altre s'obrí una porta -amb el seu pany- per tal de tenir accés des del primer;

\* un bastint existent, contigu a la sala de dones de l'hospital, es destinà a estatge de l'hortolà, hi constava de dues cambres i una cuina.

## CONCLUSIONS

De la documentació utilitzada i dels fets exposats es poden treure les següents conclusions:

1. A la Ciutat de València en 1633 s'instal·là un jardí botànic, format per dos horts independents però adjacents i un edifici destinat a vivenda de l'hortalà, que constava de dues cambres i una cuina.
2. L'Hort de les Herbes és el resultat d'una iniciativa universitària, patrocinada pel govern municipal i que contà amb la col·laboració de col·legis professionals.
3. En conseqüència -per determinació municipal- era sota la direcció de tres Conservadors: el catedràtic d'Herbes, el majoral del Col·legi d'Apotecaris i el clavari del Col·legi de Cirurgians.
4. L'amillorament qualitatiu terapèutic és de caràcter interdisciplinari; és necessària la participació de totes les Ciències de la Salut -i llurs professionals- amb la finalitat de donar un millor servei sanitari a la societat.
5. S'observa com una iniciativa científica i pedagògica -els jardins botànics-, es converteix en una necessitat social -mitjançant la formació dels metges- i els poders públics han de fomentar-la, pel benefici social que reporta.
6. En definitiva, que palesa les íntimes relacions entre la Societat i la Medicina; representades per les institucions públiques -la primera- i pel catedràtic -i els col·legis professionals- la segona.

## NOTES

(1) Bolòs, O. de (1981), p. 79.

(2) Folch Jou, G. (dir.) (1986), vol. II, p. 498; també hi ha referències sobre els jardins monàstics en Crombie, A. C. (1987) y Vidal Casero, C. (1985).

(3) Folch y Andreu, R. (1927), Gonzalez Lanuza, M. M. de N. (1981) y Vidal Casero, C., op. cit. en (2).

(4) Folch y Andreu, R. (1976), p. 236.

(5) Raimondo, F. M.; Garbari, F. (1986), p. 15.

(6) Cfr. Apèndix documental: Número 1.

(7) Sanchis Guarner, M. (1976), p. 84.



- (8) López Piñero, J. M. (1980), p. 13.
- (9) A.M.V., Manual de Consells, A-91, foli 425 r.
- (10) Cfr. Apèndix documental: Número 2.
- (11) Idem: Número 3.
- (12) Idem, Número 4.
- (13) A.M.V., Manual de Consells, A-96, folis 439v-4490v.
- (14) Constitucions de l'Estudi General de València. Fetes en onze de maig any mil sis-cents i onze. Novament fetes imprimir ... (1655); Imp. J. Llorens Cabrera, València; ed. facsímil (1980). Lib. Paris-Valencia, València; p. 10.
- (15) Cfr. entre altres: Felipe Orts, A., (1991) i Riba Garcia, C., (1922-23).
- (16) Cfr.: López Piñero, J.M., op. cit. en (8) y Vidal Casero, C., op. cit. en (2).
- (17) Felipe Orts, A. (1991). La transcripció ha estat publicada en altre treball d'aquesta autora.
- (18) Cfr. Apèndix documental: Número 5.
- (19) Cfr. Apèndix documental: Número 6.

#### BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

- AGUILELLA, A.; CARRAU, Ma. J. (1989): "Guia para educadores del Jardí Botànic de València". Jardí Botànic de València, Universitat de València, València.
- ANONIM (1591). "L'Horto de i Semplici de Padova". G. Porro, Venecia. Ed. facsímil (1986). Ed. Programma, Padua.
- BERNAL, J.D. (1979). "Historia social de la Ciencia". Sa. ed., 2 vols. Ediciones Península, Barcelona.
- BOLOS, O. de (1981). "LA Botànica a la Universitat". En: "L'aportació de la Universitat catalana a la Ciència i a la Cultura"; L'Avenç Estudis, Barcelona, pp. 79-90.
- COSTA M.; AGUILELLA, A. (1988). "EL Jardí Botànic. Projecte de Futur". Jardí Botànic de València. Universitat València, València.

CROMBIE, A.C. (1987). "Historia de la Ciencia: de San Agustín a Galileo". 5a reimpressió. Alianza Universidad, Madrid.

EIXIMENIS, F. (1499). "Regiment de la cosa pública". Els nostres clàssics, (1927) Barcelona; ed. facsímil (1980).

FELIPO ORTS, A. (1991). "La Universidad de Valencia durante el Siglo XVII (1611-1707)". Conselleria Cult., Educ. i Ciència Generalitat Valenciana, Valencia.

FOLCH Y ANDREU, R. (1927). "Elementos de Historia de la Farmacia". Imp. Vda. A. G. Izquierdo, Madrid.

FOLCH JOY, G. (dir.) (1986). "Historia General de la Farmacia. El medicamento a través del tiempo". 2 vols. Edic. Sol, Madrid.

GARCIA MARTINEZ, S. (1975). Els corrents ideològics i científics. En: REGLA, J. (et al.) "Historia del País Valencià", 1a ed., Ediciones 62, Barcelona; vol. III, pp. 179-133.

GONZALEZ LANUZA, M.M. di N. (1981). "Historia de las Ciencias Farmacéuticas y Bioquímicas". Centro Editor Argentino, Buenos Aires.

LOPEZ PIÑERO, J.M. (1980). "La Facultad de Medicina de la Universidad de Valencia. Aproximación a su historia". Fac. Med., Universitat Valencia, Valencia.

LOPEZ PIÑERO, J.M., dir. (1988-91). "Historia de la Medicina valenciana". 2 vols. Vicent García ed., Valencia.

MONTACCHINI, F., a cura de (1986). "Erbari e iconografia botanica. Storia delle collezioni dell'Orto Botanico dell'Università di Torino". U. Allemandi i cia., Turin.

RAIMONDO, F.M.; GARBARÌ, F. Gli Orti botanici in Italia. En: MONTACCHINI, F. a cura de (1986). "Erbari e iconografia botanica"; pp. 15-23.

RIBA GARCIA, C. (1922-23). El antiguo patrimonio de la Universidad de Valencia (1492-1845). "Anales Univ. Valencia, III", pp. 133-263.

SALAVERT I FABIANI, V.L.; GRAULLERA I SANZ, V. (1990) "Professió, Ciència i Societat a la València del segle XVI". Curial, Barcelona.

SANCHEZ Y BELTRAN, M.J. (1989). El Jardín Botánico de Valencia. "Pliegos de Rebotica, 2a. época, 24", pp. 8-13.

SANCHIS GUARNER, M. (1976). "La Ciutat de València. Síntesi d'Història i de Geografia urbana". 2a. ed.; Albatros Edicions, Valencia.

VIDAL CASERO, C. (1985). Jardines botánicos creados en España durante la Edad Media y Renacimiento: revisión historiográfica.

"Actes III Congr. Hist. Med. Catalana, vol. III", pp. 455-462.

## APENDIX DOCUMENTAL

### Número 1

1567, maig 16, València.

"Els Jurats nomenen a Joan Plaça catedràtic de Simples, li assignen un salari i una retribució per les pràctiques d'herborització, li encomanen la direcció d'un jardí per al cultiu de les plantes".

A.M.V., "Manual de Consells", A-91, folios 427v-428r.

"Tots los Magnífics Jurats de la Insigne Ciutat de València [ ] advocats, subsíndich e Pere de Ezcaroz, notari en loch de l'escrivà de la Sala, ajustats en la Cambra de Consell Secret proveheixen que la càtedra de Simples se done al magnífic Juan Plaça, doctor en Medecina, ab cinquanta lliures moneda reals de València de salari ordinari, e altres cinquanta lliures de dita moneda d'aiuda de costa cascun any ab que haja de servir l'orde que per los Magnífics Jurats se li donara en lo legir. E així mateix ab que haja d'exir per temps de trenta dies per a la present Ciutat, per les temps de trenta dies per a la present Ciutat, per les muntanyes e altres parts en lo temps e vegades que li parexera per a mostrar als estudants, e altres persones que anar volrran, lo cognitio de les erbes. E perque tinga compte ab hun ort en lo qual se planten les erbes que.a.d.aquell perexeran necessàries donant-li lo oportú quan.se faça dit ort, e ortolà que tinga càrrech de cultivar aquell. E porte compte ab.les botiques de-apotecaris. E que dure per temps de.dos anys donant per vacua la càtedra que.de.present lig.  
Testes Felip de la Torre e Jannes Plaça, berguers dels Magnífics Jurats [ ] de València".

## Número 2

1569, maig 28, València

"Renovació del nomenament de Joan Plaça com a catedràtic de Simples; es transcriu aquella part de la disposició referent a ell".

A.M.V., "Manual de Consells", A-93, folios 489r-489v.

"Item en la càtedra de Erbes dels simples al mestre Joan Plaça, doctor en medecina, ab cinquanta lliures de salari ordinari e altres cinquanta lliures d'aiuda de costa ab que l'aiuda de costa no se li haja de donar sinó precehit informatio medio juramento dels estudiants rebedora ab que conste // als magnífics Jurats per relatio del [ ] retor que és anat i regonèixer les erbes fora de València, per temps de trenta dies, en les parts e lochs i les muntanyes de Mariola, Penyagolosa, Serra Negreta, Palomida o a qualsevol d'aquelles".

## Número 3

1570, maig 12, València.

"Fragment del nomenament del claustre universitari de València on es renova el de Joan Plaça".

A.M.V., "Manual de Consells", A-94, folio 592v.

"Item en la Càtedra de Erbes de simples a mestre Joan Plaça, doctor en Medicina, ab cinquanta lliures de salari ordinari e altres cinquanta lliures d'aiuda de costa, ab que dita ajuda de costa no se li haja de donar sinó presehint informatio medio jurament dels estudnats rebedora ab que conste a los Magnífics Jurats i relatio del Rg [ ] Rector que és anat regonèixer les erbes fora de València i temps de trenta dies, en les parts e lochs de les muntanyes de Mariola, Penyagolosa, Serra.negreta, Palomida o qualsevol d'aquelles".

## Número 4

1571, juny 1, València.

"Nomenament del claustre universitari de l'Estudi General de València; part referent a la càtedra de Simples".

A.M.V., "Manual de Consells", A-95, folio 427v.

"Item en la càtedra d'Erbes de simples a mestre Joan Plaça, doctor en Medecina, ab salari de cinquanta lliures e altres cinquanta lliures d'aiuda de costa, ab que no se li haja de donar dita ajuda de costa sinó presehint informatio medio juramento dels estudiants, rebedora per lo Rector del Studi General, ab relatio del qual conste als Magnífics Jurats que lo dit Plaça és anat a regonèixer les erbes fora de València, per temps de trenta dies, en les parts e lochs de les montanyes de Mariola, Penyagolosa, Serranegreta, Palomida o qualsevol d'aquelles".

## Número 5

1633, març 2, València

"Jurament del càrrec dels primers Conservadors de l'Hort de les Herbes de València davant dels Jurats".

A.M.V., "MANual de Consells", A-159, folio 444v.

"Die mercurii II maartii MDCXXXIII.

Los Senyors Jurats de la Ciutat de València excepto Luch Joan Navarro, generós, absent del present acte, ajustats en la Sala Duarçada admenten al jurament als doctor Gaspar Pons, doctor ne Medecina i cathedràtic d'Herbes de la Universitat del Studi General de la present ciutat, Joan Batiste Catarroja, apothecari, i [ ] Cuesta, sirurgià, per a administradors de l'Hort per a les Erbes que han d'erbolisar los doctors en medesina, los quals juraren en poder dels Senyors Jurats que se hauran bé i llealment en dit offici d'administradors de l'Ort per a les Herbes i faran lo que sia bé i útil i los danyos ho evitaran. Testes, Juan Batiste Roig, cavaller, i Bernaldino Andari, mercader".

## Número 6

1633, març 17, València.

"Els Administradors de l'Hospital General de València destinen un bastimnt, de l'Hospital de Sant Llätzer, per a que els Conservadors de l'Hort de les Herbes puguen destinar-lo a vivenda de l'hortolà, així mateix els autoritzen a efecutar les obres adients als horts que els tenen arrendats".

A.H.G.V., "Judiciaris", IV-2/8, s.f.

Los Senyors Administradors de l'Hospital General, que són Jaume Castelló de Penya, prevere, subdelegat de Don Federic de Villarasa, cononge de la Seu de València, Jaume Munyós [ ] Joan NAvarro, jurats, i Miquel Joan [ ] per els Deu, ajustant en lo Hospital de Sant Llätzer, extramenia Valentia constancti. Tots junts etiam per lo arrendament dels orsts de Sant Llätzer per aquells fets al doctor Pons, catedràtic de la Càtedra de les Erbes, a Joan Baptista Catarroja i a Joan Casitresta, clavari de l'Art de sirurgia, eunde conservadro de les erbes que en aquells se.a de plantar, rebut dit acte per lo dessús scrit scrivà d l'Hospital General en el dia de hiu. Provehexen que senyalen l'habitació per al 'ortolà que los dits elegiran e nomenaran per al conreo de dits orsts per a les herbes que plantaren en aquells a sa vlnutat en un quarto que ha en dit Hospital General de Sant Llätzer, dit la quadra de les dones, hon.y.ha dos aposentos i una cuina, en la paret dels quals que ix al segon ort que va aixó a la prota del camí de Morvedre, se haja de fer i es fasa una porteta, de manera que puga eixir i entrar a l'altre ort, que està dessús dit carrer de Morvedre, [ ] porta ficada ab son pany i clau, la qual obra haja de fer fer Vicent Sanç Cutanda, clavari de l'Hospital General en lo present any, i que se li prenga en compte, etiam. Requerent etiam. Actum Valentia in dicto Hospitali dicti Lazari extramenia constructi etiam. Teste -Genís Guterris-, Joan Geroni Perelló, ciutadà-, Lazarus Josephus et Serala".

### Abreviatures

A.M.V. = Arxiu Municipal de València.

A.H.G.V. = Arxiu de l'Hospital General de València.